

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія
ПРАВО

Випуск 80

— *Частина 1* —

Ужгород, 2023

Журнал включено до категорії «Б» щодо видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук
(Наказ МОН України від 26.11.2020 № 1471 Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства від 26 листопада 2020 року та внесення змін до наказів Міністерства освіти і науки України від 2 липня 2020 року № 886, від 24 вересня 2020 року № 1188).

Науковий вісник включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Бисага Юрій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Белов Дмитро Миколайович – доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Заборовський Віктор Вікторович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу, директор НДІ теорії та практики правосуддя юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ:

Белова Мирослава Володимирівна – доктор юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Берч Вероніка Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Бисага Юрій Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правових дисциплін Карпатського університету ім. Августина Волошина;

Брочкова Катаріна – доктор хабілітований, кандидат юридичних наук, доктор філософії (Словацька республіка);

Булеца Сібілла Богданівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Гарагонич Олександр Васильович – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри господарського права та господарського процесу Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Гомонай Василь Васильович – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Греца Ярослав Васильович – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського права юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Дешко Людмила Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Жежихова Мартина – кандидат юридичних наук, доцент Університету імені П.Й.Шафарика (м. Кошице, Словацька Республіка);

Ковач Юліус – доктор юридичних наук, професор, проректор Паневропської високої школи (м. Братіслава, Словацька Республіка);

Кучарик Рудольф – доктор філософії (Словацька Республіка);

Лазур Ярослав Володимирович – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Манзюк Василь Васильович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського права юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Менджул Марія Василівна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Мраз Станіслав – доктор юридичних наук, професор, ректор Університету Данубіус (м. Сладковічево, Словацька Республіка);

Ондрова Юлія – кандидат юридичних наук, доцент Університету імені П.Й. Шафарика (м. Кошице, Словацька Республіка);

Палінчак Микола Михайлович – доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Рогач Іван – кандидат юридичних наук, доцент, юридичний факультет Університету Данубіус (м. Сладковічево, Словацька Республіка);

Рогач Олександр Янович – доктор юридичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Фрідманський Роман Михайлович – кандидат юридичних наук, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Чечерський Віктор Іванович – доктор юридичних наук, офіс Генерального прокурора.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 12 від 26.12.2023 р.

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB № 21500-11300P,
видане Державною реєстраційною службою України 24.11.2014 р. Офіційний сайт видання: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/>

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Андрусяк І.П. ЕКОНОМІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК ЛАТЕНТНА ФОРМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	13
Гайду С.О. ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ ПРИМУС ЯК МЕТОД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	19
Гуменюк С.М., Киричук Б.С. РОЛЬ МАГДЕБУРЗЬКОГО ПРАВА ДЛЯ ПОЛІТИЧНОГО, ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСТРОГА У XVI-XVII СТОЛІТТІ.....	24
Едер П.Т. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ ЗА ЧАСІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.....	30
Ковальчук І.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ КРАЙОВИМИ СУДАМИ У ГАЛИЧИНІ В СФЕРІ СУДОЧИНСТВА (1855-1918 РР.).....	38
Колесниченко Н.О., Крисюк Ю.П. КОНЦЕПЦІЯ «МІЖНАРОДНОГО ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА» (INTERNATIONAL RULE OF LAW).....	46
Крижевський А.В. ВПЛИВ РЕЦЕПЦІЇ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ЕВОЛЮЦІЮ ЛИТОВСЬКО-РУСЬКОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА СЕРЕДИНИ XV – НА ПОЧАТКУ XVI СТ.	54
Пендюра М.М., Кришевич О.В. ПРАВО ЛЮДИНИ НА БЕЗПЕКУ В ЗАРУБІЖНІЙ ТА ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРІКО-ПРАВОВІЙ ДУМЦІ.....	61
Семенов А.М. ДОСКОНАЛІСТЬ ЯК ЦІННІСНО-РЕГУЛЯТИВНИЙ ПРИНЦИП ЕТИКИ ГУМАНІЗМУ ТА КУЛЬТУРИ ВІДРОДЖЕННЯ XIV-XVI СТОЛІТЬ.....	68
Пирого І.С., Пайда О.М. РОЛЬ ООН В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА.....	76
Устименко О.А. ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ГРОМАДСЬКЕ ФОРМУВАННЯ».....	82
Церковник С.І. РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКИХ ТОВАРИСТВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ ВІД ДРУГОЇ ПОЛОВОНИНИ XIX СТОЛІТТЯ ДО ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ В ІСТОРІКО -ПРАВОВОМУ КОНТЕКСТІ.....	87
РОЗДІЛ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО	
Батанов О.В. ФУНКЦІЇ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА ЯК ГАЛУЗІ ПРАВА: ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ.....	94
Берч В.В., Бслов Д.М., Бисага Ю.М. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ.....	102
Вишневська М.М. ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИНЦИПІВ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ.....	107
Гринюк Р.Ф., Гуцуляк О.І. ВИБОРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: КОНСТИТУЦІЯ, ЗАКОНОДАВСТВО, РЕАЛЬНІСТЬ.....	113
Дешко Л., Бойко В. ДОСЯГНЕННЯ БАЛАНСУ: ВЗАЄМОДІЯ РІШЕНЬ СУДУ ЄС І МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ПРАВ ЛЮДИНИ З НАЦІОНАЛЬНОЮ КОНСТИТУЦІЙНОЮ ІДЕНТИЧНІСТЮ.....	124
Петреченко С.А. СТАНОВЛЕННЯ ЖІНОЧОГО ВИБОРЧОГО ПРАВА В США XIX-XX СТОЛІТТЯ.....	130
Пустовалова І.С. ВИМІРИ КОНСТИТУЦІЇ.....	136
Чоренька Д. С., БІОМЕДИЧНІ ТА ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ОВ'ЄДО.....	143

РОЗДІЛ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Ватрас В. ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СІМЕЙНИХ СПРАВАХ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	151
Глушков В.О. ВПЛИВ ПРОКУРОРА НА ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ СТОРІН В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	157
Гринько С.Д., Ромась М.І. МИРОВА УГОДА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ДИСПОЗИТИВНОСТІ.....	163
Гуцько К.О., Тінін Д.Г. ДЕСТРУКЦІЯ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ БАТЬКІВСТВА: СУЧАСНИЙ СТАН ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ ЖІНОК ЗА ПРИНЦИПОМ «БАТЬКО БЕЗ ДИТИНИ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ, З УРАХУВАННЯМ ОБСТАВИНИ ПЕРЕБУВАННЯ ОСТАННІХ ЗА КОРДОНОМ.....	170
Джуга М.В. ІСТОРІЯ ОСКАРЖЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ АБО ВІДМОВИ В ЇХ ВЧИНЕННІ ДО СУДУ В УКРАЇНІ (КІН. ХVІІІ – ПОЧ. ХХ СТ.).....	176
Єгоров В.О. ПРОБЛЕМАТИКА РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ, ЯКІ ВИЇХАЛИ НА ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	181
Коваленко І.А. ДОГОВІР ПІДРЯДУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС.....	185
Кочина О.С., Шевченко В.С. НОВЕЛИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	191
Лазур Я.В., Заборовський В.В., Черевко П.П. МИРОВА УГОДА (ПРИМИРЕННЯ) В ЦИВІЛЬНОМУ ТА АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	197
Марченко В., Домбровська А. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ.....	203
Москалюк Н.Б. ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ЛІКИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ДОСТУП ДО ЛІКУВАННЯ.....	211
Петечел Н.М. МІСЦЕ ДОГОВОРУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ.....	215
Погрібний С.О., Шумило М.М. НОВОЧАСНІ ДИСПУТАЦІЇ ПРО ЮРИСДИКЦІЮ СПОРІВ З РЕЛІГІЙНИМ КОМПОНЕНТОМ У ПРАКТИЦІ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	221
Порозова І.Ю. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ДИТИНИ НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ В УКРАЇНІ.....	239
Скриннікова К.О. КВАЛІФІКАЦІЯ ЛІКАРСЬКИХ (МЕДИЧНИХ) ПОМИЛОК.....	246
Яворська О.С. ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ СКВІЗ-АУТ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВПРОВАДЖЕННЯ РАХУНКА УМОВНОГО ЗБЕРІГАННЯ (ЕСКРОУ) ЯК НОВОГО ВИДУ БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ В УКРАЇНІ.....	253
РОЗДІЛ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО	
Глібко С.В., Розгон О.В. ВІДКРИТИЙ ДОСТУП ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЯГНЕНЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ.....	259
Гордієнко Т.О. НЕУСТОЙКА ЗА НЕСВОЄЧАСНЕ ПОВЕРНЕННЯ ОРЕНДОВАНОГО МАЙНА.....	266
Клапоушак Д.С., Деркач Е.М. ПРОЦЕДУРА ПРИМУСОВОГО ВИКУПУ АКЦІЙ (СКВІЗ-АУТ) У КОРПОРАТИВНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....	272
Черненко О., Погарченко Т. МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА У ГАЛУЗІ ГОСПОДАРСЬКО-ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	277

РОЗДІЛ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бутинська Р. ХАРАСМЕНТ ЯК ВИД ГЕНДЕРНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У СФЕРІ ПРАЦІ.....	283
Занфірова Т.А., Айдинян А.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВИХ НАСЛІДКІВ РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ № 1-Р/2023 ВІД 07.02.2023 ДЛЯ ПРАКТИКИ ВИРІШЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ.....	289
Міллер А.О. СОЦІАЛЬНЕ ЗНИЩЕННЯ НАЙБІЛЬШ УРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ.....	296
Одовічена Я.А., Орловський О.Я. КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ. ЯК РОБОТОДАВЦЮ ЗАХИСТИТИ СВОЇ СЕКРЕТИ?.....	312
Рильова В.В. СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ У ВИПАДКУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ РОБОТОДАВЦЯ АБО ЗМІНИ ВЛАСНИКА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ.....	319
Серпак О.В. ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ВЖИВАННЯ НЕЦЕНЗУРНОЇ ЛЕКСИКИ НА РОБОТІ: МОБІНГ АБО ДРІБНЕ ХУЛІГАНСТВО.....	324
Швець Н.М. ОКРЕМІ ЗАСАДИ МОТИВАЦІЇ РОБОТОДАВЦЯ ДО ЦИФРОВІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПРАЦІ.....	328

**РОЗДІЛ 6. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО;
ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО**

Грузенський В.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ТА ҐРУНТІВ УКРАЇНИ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.....	333
Дашковська Н.К. ПРАВОВА ПОЛІТИКА ТА ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ.....	338
Корнєєв Ю.В., Корнєєв А.Ю. ПОНЯТТЯ ЛІСУ ЯК ПРИРОДНОГО ОБ'ЄКТУ ТА ОБ'ЄКТУ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....	343
Круговий С.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ РИБОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	349
Кузнецова М.Ю., Вовницький А.В. ПИТАННЯ ПОСИЛЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ НАВКОЛИШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩУ.....	355
Матвійчук А.О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ ВІД ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ (ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ СТАНДАРТІВ ЄС).....	360
Ніколов Д.П. ВОЛОДІННЯ VS ПРАВО ВОЛОДІННЯ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ: ЧИ ПОТРІБНА ЦЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ?.....	370
Петрецька Н.І. ЕКОСИСТЕМНІ ПІДХОДИ У ПРАКТИЦІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВОНАСТУСУВАННЯ.....	375
Рагулін І.Ю. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ В УКРАЇНІ.....	380
Святошнюк А.Л. СУЧАСНИЙ СТАН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ.....	385
Уберман В.І., Васьковець Л.А. ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ СПІЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СКИДАННЯ ЗАБРУДНЮВАЛЬНИХ РЕЧОВИН.....	391
Янковський В.А. ДО ПОНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	398

**РОЗДІЛ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

Берназюк О.О. СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ.....	403
Білий І.М. ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ.....	411
Бондаренко В.А., Горун Г.Р., Федішин О.М. ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	418
Бочкова І.І., Врублевська-Місюна К.М. ПРАВА СУБ'ЄКТІВ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	424
Гіденко Є.С. АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТАКТИЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ.....	432
Гіденко Є.С. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТАКТИЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ.....	437
Глян Т.Д. ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ СПІВРОБІТНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	441
Горбалінський В.В. ПОНЯТТЯ НАЛЕЖНОГО СПОСОБУ ЗАХИСТУ ПРИ ОСКАРЖЕННІ РІШЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	446
Деменко О.Є. ДЕЯКІ ПИТАННЯ УЗГОДЖЕННЯ НОРМ ПОДАТКОВО-ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ПРАВА.....	450
Дорофєєва Л.М., Корнева Т.В. ВИКЛИКИ ТА СПІВПРАЦЯ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ.....	455
Кантор Н.Ю. ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМУ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ.....	462
Карабін Т.О. ПРАВОВІДНОСИНИ У СФЕРІ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ: АНАЛІЗ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ.....	472
Киценко О.П. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ.....	477
Ковтун М.С., Вознюк М.В., Бровченко В.М. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ МОВ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ.....	483
Кожемякіна Т.В. РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНОГО У СПРАВАХ ЄСПЛ У СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА (АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ).....	489
Лотоцький М.М. ПІДСТАВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	495
Макаренко Н.А., Макаренко О.Ю. ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	501
Мех Ю.В. ЮРИДИЧНИЙ ПОГЛЯД НА КОНЦЕПЦІЇ ОПТИМАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	507
Мороз О.Б., Хатнюк Ю.А. РОЛЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ.....	513

Зеленський Є.С., Немонова Л.Х. КОНФЛІКТНЕ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	522
Осташенко А.С. ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ТА ЇХ СИСТЕМА.....	526
Пирога С.С. ПОДАТКОВА СИСТЕМА ЗАСНОВАНА НА ПРИНЦИПІ ДЖЕРЕЛА.....	530
Підлужний В.М. ДОКТРИНА LOCUS STANDI: ВИНИКНЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ.....	537
Приліпко М.О. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ.....	546
Пристай Р.А. ПРИВАТНІСТЬ ЗА ЗАМОВЧУВАННЯМ. КОРИСТУВАЦЬКА МОДЕЛЬ ДАНИХ ЯК ОСНОВА ЗАХИСТУ ПРИВАТНОСТІ ТА ПЕСРОНАЛЬНИХ ДАНИХ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	551
Пристая М. ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	557
Світличний О.П., Голодник Ю.А. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	563
Сиромятников Е.О. ІСТОРИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЗОВУ В ІНТЕРЕСАХ СУСПІЛЬСТВА ЯК ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА.....	568
Солдатенко О.В. ФІНАНСУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР.....	576
Татьянченко О.А. ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	582
Терлецький Р.В. ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ РЕЛІГІЄЗНАВЧИХ НАУК В УКРАЇНСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ. АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕОЛОГІЧНИХ ЗАСАД В ШКОЛАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ УКРАЇНИ ТА СВІТОВА ПРАКТИКА (НА ПРИКЛАДАХ НІМЕЧЧИНИ, ПОЛЬЩІ, ІЗРАЇЛЮ, ФРАНЦІЇ, США, КИТАЮ, ФІНЛЯНДІЇ ТА ТУРЕЧЧИНИ).....	588
Федоренко С.В. АНАЛІЗ НОРМАТИВНОЇ ФІКСАЦІЇ КАТЕГОРІЇ «КОНТРОЛЬ» В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ (В АСПЕКТІ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНОЮ КАТЕГОРІЄЮ «НАГЛЯД»).....	596
Цвігун Д.П. ВПЛИВ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	603
Цибульник Н.Ю. ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	607
Цукан С.В. ПОНЯТТЯ, ПРАВОВА ПРИРОДА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ.....	613
Шаталова Л.М., Кулага Е.В. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА.....	619
Шопіна І.М. ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ.....	625
Ямненко Т.М., Савенкова В.Г. БЕНЕФІЦІАРНИЙ ВЛАСНИК У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ FATF.....	630
Ярема В.В. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ПОТРЕБ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	634

CONTENTS

SECTION 1. THEORY AND HISTORY OF THE LAW AND THE STATE; HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL DOCTRINES

Andrusiak I.P. ECONOMIC VIOLENCE AS A LATENT FORM OF DOMESTIC VIOLENCE: THEORETICAL AND LEGAL ASPECT.....	13
Haidu S.O. STATE-LEGAL COERCION AS A METHOD OF IMPLEMENTING UKRAINE'S POLITICAL FUNCTION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW.....	19
Humeniuk S.M., Kyrychuk B.S. THEROLE OF MAGDEBURG LAW FOR THE POLITICAL, ECONOMIC AND CULTURAL FORMATION OF OSTROH IN THE XVI-XVII CENTURIES.....	24
Eder P. LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITY OF MILITARY JUSTICE BODIES IN UKRAINE DURING THE TIME OF THE CENTRAL RADA.....	30
Kovalchuk I.V. FEATURES OF EXERCISE OF CONTROL BY REGIONAL COURTS IN HALICHINA IN THE FIELD OF JUDICIARY (1855-1918).....	38
Kolesnychenko N.O., Krysiuk Yu.P. THE CONCEPT OF THE «INTERNATIONAL RULE OF LAW».....	46
Kryzhevskiy A. THE INFLUENCE OF THE RECEPTION OF ROMAN LAW ON THE EVOLUTION OF LITHUANIAN-RUS' CRIMINAL LAW IN THE MIDDLE OF THE XV – AT THE BEGINNING OF THE XVI CENTURY.	54
Pendiura M.M., Kryshevych O.V. THE HUMAN RIGHT TO SECURITY IN A FOREIGN AND DOMESTIC HISTORICAL AND LEGAL VIEW.....	61
Semenov A.M. PERFECTION AS A VALUE-REGULATORY PRINCIPLE OF ETHICS OF HUMANISM AND RENAISSANCE CULTURE OF THE 14TH-16TH CENTURIES.....	68
Pyroha I.S., Paida O.M. THE ROLE OF THE UN IN ENSURING THE RULE OF LAW.....	76
Ustymenko O. TO THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF «PUBLIC FORMATION».....	82
Tserkovnyk S.I. THE DEVELOPMENT OF STUDENT SOCIETIES IN EASTERN GALICIA FROM THE SECOND HALF OF THE XIX CENTURY TO THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY IN THE HISTORICAL AND LEGAL CONTEXT.....	87
SECTION 2. CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW	
Batanov O.V. THE FUNCTIONS OF A MUNICIPAL LAW AS A BRANCH OF LAW: DEBATABLE ISSUES OF THEORY.....	94
Berch V.V., Byelov D.M., Bysaga Yu.M. CONSTITUTIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF ENSURING THE INDEPENDENCE OF JUDGES OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE.....	102
Vyshnevskya M.M. THE CONCEPT AND CLASSIFICATION OF PRINCIPLES OF CONSTITUTIONAL-LEGAL RESPONSIBILITY OF SUBJECTS OF THE ELECTORAL PROCESS.....	107
Hrynyuk R.F., Hutsulyak O.I. ELECTIONS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE: CONSTITUTION, LEGISLATION, REALITY.....	113
Deshko L., Boiko V. STRIKING A BALANCE: THE INTERPLAY OF CJEU RULINGS AND INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS OBLIGATION WITH NATIONAL CONSTITUTIONAL IDENTITIES.....	124
Petrenchenko S.A. THE FORMATION OF WOMEN'S SUFFRAGE IN THE USA IN THE XIX-XX CENTURIES.....	130

Pustovalova I.S. DIMENSIONS OF THE CONSTITUTION.....	136
Chornenka D.S. BIOMEDICAL AND ETHICAL PRINCIPLES OF TRANSPLANTATION IN THE CONTEXT OF THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND THE APPLICATION OF THE EEC CONVENTION.....	143
SECTION 3. CIVIL LAW AND CIVIL PROCESS; FAMILY LAW; INTERNATIONAL PRIVATE LAW	
Vatras V. APPLIED ISSUES FOR THE OPENING OF PROCEEDINGS IN FAMILY CASES IN A CIVIL PROCEEDING.....	151
Hlushkov V.O. THE PROSECUTOR’S INFLUENCE ON COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLE OF EQUALITY OF PARTIES IN CIVIL PROCEEDINGS.....	157
Hrynko S.D., Romas M.I. A SETTLEMENT AGREEMENT IN CIVIL PROCESS AS ENSURING OF THE PRINCIPLE OF DISPOSITIVENESS.....	163
Gunko K.O., Tinin D.G. DESTRUCTION OF LEGAL RELATIONS IN THE FIELD OF PARENTHOOD: THE CURRENT STATE OF GENDER INEQUALITY OF WOMEN ACCORDING TO THE PRINCIPLE OF «FATHER WITHOUT A CHILD» IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW, TAKING INTO ACCOUNT THE CIRCUMSTANCES OF THE LATTER’S STAY ABROAD.....	170
Dzhuga M.V. HISTORY OF APPEAL OF NOTARIAL DEEDS OR REFUSAL TO PERFORM THEM IN COURT IN UKRAINE (LATE 18TH - EARLY 20TH CENTURIES).....	176
Egorov V.O. PROBLEMS OF REGISTRATION OF ACTS OF CIVIL STATUS OF UKRAINIANS ABROAD WHO LEFT DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE.....	181
Kovalenko I.A. SUBCONTRACT UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE AND THE LEGISLATION OF THE EU.....	185
Kochyna O., Shevchenko V. NOVELS OF THE LEGAL REGULATION OF COPYRIGHT PROTECTION ON THE INTERNET.....	191
Lazur Ya.V., Zaborovskyy V.V., Cherevko P.P. PEACE AGREEMENT (RECONCILIATION) IN CIVIL AND ADMINISTRATIVE JURISDICTION: A COMPARATIVE ASPECT OF THE STUDY.....	197
Marchenko V., Dombrovska A. SOME ASPECTS OF LEGAL REGULATION OF CRYPTOCURRENCY CIRCULATION IN UKRAINE.....	203
Moskaliuk N.B. PRICING OF MEDICINES AS A FACTOR INFLUENCING ACCESS TO TREATMENT.....	211
Petechel N. A MEDICAL INSURANCE CONTRACT IN THE SYSTEM OF CIVIL LEGAL AGREEMENTS OF UKRAINE.....	215
Pogribnyi S.O., Shumylo M.M. CURRENT DISCUSSIONS ON THE JURISDICTION OF DISPUTES WITH A RELIGIOUS COMPONENT IN THE PRACTICE OF THE SUPREME COURT.....	221
Porozova I.Yu. LEGAL REGULATION OF THE EXERCISE AND PROTECTION OF THE CHILD’S RIGHT TO MEDICAL CARE IN UKRAINE.....	239
Skrynnikova K.O. QUALIFICATION OF MEDICAL (MEDICAL) ERRORS.....	246
Yavorska O.S. THE PRACTICE OF APPLYING THE SQUEEZE-OUT PROCEDURE AND ITS IMPACT ON THE INTRODUCTION OF ESCROW ACCOUNTS AS A NEW TYPE OF BANK ACCOUNTS IN UKRAINE.....	253
SECTION 4. ECONOMIC LAW, ECONOMIC AND PROCEDURAL LAW	
Hlibko S.V., Rozghon O.V. OPEN ACCESS AS A MEANS OF ENSURING SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS IN THE INNOVATION PROCESS.....	259
Hordiienko T.O. PENALTY FOR LATE RETURN OF RENTED PROPERTY.....	266

Klapoushchak D., Derkach E. PROCEDURE OF FORCED BUYOUT OF SHARES (SQUEEZE-OUT) IN CORPORATE LAW OF UKRAINE.....	272
Chernenko O., Poharchenko T. MODERNISATION OF LEGISLATION IN THE FIELD OF ECONOMIC AND COMMERCIAL ACTIVITY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION.....	277
SECTION 5. LABOUR LAW; SOCIAL SECURITY LAW	
Butynska R. HARASSMENT AS GENDER DISCRIMINATION IN THE FIELD OF WORK.....	283
Zanfirova T, Aidynian A. SOME ASPECTS OF LEGAL CONSEQUENCES OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE DECISION'S NO. 1-P/2023 DATED 07.02.2023 FOR THE PRACTICE OF RESOLVING LABOR DISPUTES.....	289
Miller A.O. SOCIAL DESTRUCTION OF THE MOST VULNERABLE CATEGORIES OF CITIZENS IN UKRAINE.....	296
Odovichena Y.A., Orlovskiy O.Y. A COMMERCIAL SECRET. HOW CAN EMPLOYER PROTECT HIS SECRETS?	312
Rylyova V.V. THE CURRENT STATE OF LEGAL PROTECTION OF THE LABOR RIGHTS OF EMPLOYEES IN CASE OF INSOLVENCY OF THE EMPLOYER OR CHANGE OF OWNER OF THE LEGAL ENTITY.....	319
Serpak O.V. LEGAL QUALIFICATION OF THE USE OF FOUL LANGUAGE AT WORK: MOBBING OR PETTY HOOLIGANISM.....	324
Shvets N.M. SEPARATE PRINCIPLES OF THE EMPLOYER'S MOTIVATION FOR DIGITIZATION IN THE FIELD OF WORK.....	328
SECTION 6. LAND LAW; AGRICULTURAL LAW; ENVIRONMENTAL LAW; NATURAL RESOURCE LAW	
Gruzensky V.V. PECULIARITIES OF LEGAL RELATIONS IN THE FIELD OF RESTORATION OF LANDS AND SOILS OF UKRAINE DAMAGED BY THE ARMED AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION.....	333
Dashkovska N.K. LEGAL POLICY AND OVERCOMING GLOBAL ENVIRONMENTAL CONCERNS.....	338
Kornieiev Yu.V., Kornieiev A.Yu. THE CONCEPT OF A FOREST AS A NATURAL OBJECT AND AN OBJECT OF LEGAL PROTECTION.....	343
Krugovy S.V. LEGAL REGULATION OF THE PROTECTION OF WATER BODIES IN THE IMPLEMENTATION OF FISHING ACTIVITIES IN UKRAINE.....	349
Kuznetsova M.Yu., Vovnytskyi A.V. THE ISSUE OF INCREASING LEGAL RESPONSIBILITY FOR ENVIRONMENTAL DAMAGE.....	355
Matviichuk A.O. LEGAL REGULATION OF HUMAN PROTECTION AGAINST THE EFFECTS OF IONIZING RADIATION (IMPLEMENTATION OF EU STANDARDS IN THE LEGISLATION OF UKRAINE).....	360
Nikolov D.P. POSSESSION VS RIGHT OF POSSESSION OF THE LAND PLOT: IS THIS DIFFERENTIATION NECESSARY?.....	370
Petretska N.I. ECOSYSTEM APPROACHES IN THE PRACTICE OF NATIONAL ENFORCEMENT.....	375
Rahulin I.Yu. THEORETICAL AND LEGAL BASIS OF THE USE OF AQUATIC BIORESOURCES IN UKRAINE.....	380

Sviatoshniuk A.L. THE CURRENT STATE OF THE AGRICULTURAL ADVISORY ACTIVITY AND ITS IMPORTANCE FOR THE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL COOPERATION IN UKRAINE.....	385
Uberman V.I. Vaskovets L.A. LEGAL FEATURES OF THE JOINT REGULATION OF POLLUTANTS DISCHARGE.....	391
Yankovskiy V. TO THE CONCEPT OF AN AGRICULTURAL LAND PLOT.....	398
SECTION 7. ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW	
Bernaziuk O.O. JUDICIAL PRECEDENT IN THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE: MODERN APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE CONCEPT.....	403
Byliy I.M. DISCRETIONARY POWERS OF ADMINISTRATIVE COURT: SOME ASPECTS OF THEIR UNDERSTANDING AND EXERCISE.....	411
Bondarenko V.A., Horun H.R., Fedyshyn O.M. THE RIGHT TO INFORMATION IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....	418
Bochkova I.I., Vrublevska-Misyuna K.M. RIGHTS OF PERSONAL DATA SUBJECTS AS A COMPONENT OF INFORMATION HUMAN RIGHTS.....	424
Hidenko Y.S. ANALYSIS OF PROSPECTIVE LEGISLATION IN THE FIELD OF ORGANIZATION OF SERVICE TRAINING OF EMPLOYEES OF THE SECURITY SECTOR TO ENSURE TACTICAL LITERACY.....	432
Hidenko Y.S. FOREIGN EXPERIENCE OF LEGAL REGULATION OF LAW ENFORCEMENT TRAINING AND THE MAIN DIRECTIONS OF ITS IMPLEMENTATION IN UKRAINE REGARDING TACTICAL COMPETENCE.....	437
Glyan T.D. PERFORMANCE OF SERVICE AND COMBAT TASKS RELATED TO THE USE OF FIREARMS BY EMPLOYEES OF THE NATIONAL POLICE UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL.....	441
Gorbalinsky V.V. THE CONCEPT OF THE PROPER METHOD OF PROTECTION WHEN CHALLENGING THE DECISIONS OF SUBJECTS OF AUTHORITY IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS.....	446
Demenko O.Ye. SOME ISSUES OF HARMONIZATION OF TAX AND LABOR LEGISLATION IN THE CONTEXT OF PUBLIC AND PRIVATE LAW.....	450
Dorofeieva L.M., Korneva T.V. CHALLENGES AND COOPERATION ON THE WAY OF EUROPEAN INTEGRATION IN THE SPHERE OF CUSTOMS AFFAIRS.....	455
Kantor N.Yu. EFFECTIVENESS OF THE MECHANISM OF GOAL-SETTING NORMS OF ADMINISTRATIVE LAW: CONCEPT, ESSENCE AND MEANING.....	462
Karabin T.O. LEGAL RELATIONS IN THE FIELD OF CIVIL STATUS REGISTRATION: ANALYSIS OF LEGAL FACTS.....	472
Kytsenko O. THEORETICAL AND LEGAL MECHANISM FOR EVALUATING THE RESULTS OF REGULATORY INFLUENCE IN THE AGRICULTURAL SECTOR.....	477
Kovtun M.S., Vozniuk M.V., Brovchenko V.M. COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF LANGUAGE USE REGULATION IN UKRAINE AND EUROPEAN COUNTRIES.....	483
Kozhemyakina T.V. THE ROLE OF THE ECHR COMMISSIONER IN THE SYSTEM OF ENTITIES THAT ENSURE THE PROTECTION OF HUMAN AND CITIZEN RIGHTS AND FREEDOMS (ADMINISTRATIVE-LEGAL ASPECT).....	489
Lototskyi M. GROUNDS OF ADMINISTRATIVE LIABILITY.....	495
Makarenko N.A., Makarenko O.Y. STATE CONTROL OVER THE ECONOMIC ACTIVITIES OF LARGE TAXPAYERS DURING MARTIAL LAW.....	501

Mekh Yu.V. LEGAL VIEW ON THE CONCEPT OF OPTIMUM MODELS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE SECURITY SECTOR OF UKRAINE.....	507
Moroz O.B., Khatniuk Yu.A. THE ROLE OF NATIONAL POLICE BODIES V PREVENTIONS AND COUNTERMEASURES FOR HOUSEHOLD VIOLENCE.....	513
Zelenskiy E.S., Nemonova L.H. THE CONFLICT ISSUE OF THE USE OF FIREARMS BY EMPLOYEES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE.....	522
Ostashchenko A.S. CONCEPT OF PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS AND THEIR SYSTEM.....	526
Pyroha S. THE TAX SYSTEM IS BASED ON THE PRINCIPLE OF THE SOURCE.....	530
Pidluzhnyi V.M. DOCTRINE OF LOCUS STANDI: OCCURRENCE AND EVOLUTION IN ADMINISTRATIVE LAW.....	537
Prylipko M.O. WAYS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL ENSURING THE HONORABLE BEHAVIOR OF MILITARY OFFICIALS IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE.....	546
Prystai R. PRIVACY BY DESIGN. USER-HELD DATA MODEL AS A BASIS FOR PRIVACY AND PERSONAL DATA PROTECTION IN SOCIAL NETWORKS.....	551
Prystaya M. PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF HEALTH CARE PECULIARITIES.....	557
Svitlychnyy O.P., Holodnyk Yu.A. WAYS TO IMPROVE ADMINISTRATIVE AND LEGAL ENSURING THE ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES OF UKRAINE.....	563
Syromiatnykov E.O. HISTORICAL AND LEGAL OVERVIEW OF PUBLIC INTEREST LITIGATION AS AN INSTITUTE OF ADMINISTRATIVE JUSTICE.....	568
Soldatenko O.V. FINANCING OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL: THE EUROPEAN INTEGRATION VECTOR.....	576
Tatyanchenko O.A. PROBLEMS OF TAX LEGISLATION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW.....	582
Terletsky R.V. THE ISSUE OF TEACHING RELIGIOUS STUDIES IN UKRAINIAN EDUCATIONAL INSTITUTIONS. RELEVANCE OF IMPLEMENTING IDEOLOGICAL PRINCIPLES IN SCHOOLS IN POST-WAR UKRAINE AND GLOBAL PRACTICES (BASED ON EXAMPLES FROM GERMANY, POLAND, ISRAEL, FRANCE, THE USA, CHINA, FINLAND, AND TURKEY).....	588
Fedorenko S.V. ANALYSIS OF THE NORMATIVE FIXATION OF THE CATEGORY «CONTROL» IN THE LEGISLATION OF UKRAINE (IN THE ASPECT OF THE RELATIONSHIP WITH THE ADJACENT CATEGORY «SUPERVISION»).....	596
Tsvigun D.P. THE INFLUENCE OF CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS ON THE IMPLEMENTATION OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW IN UKRAINE.....	603
Cibulnyk N.Yu. INFORMATIONAL AND LEGAL CHARACTERISTICS OF THE MAIN COMPONENTS OF THE STATE SECURITY SECTOR.....	607
Tsukan S.V. CONCEPT, LEGAL NATURE AND CLASSIFICATION OF VIRTUAL ASSETS.....	613
Shatalova L.M., Kulaha E.V. DIGITALIZATION OF SERVICES IN THE FIELD OF PATIENTS' RIGHTS PROTECTION: CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF LEGISLATION.....	619
Shopina I.M. PUBLIC SERVICES AS AN OBJECT OF FINANCIAL CONTROL.....	625
Yamnenko T.M., Savenkova V.G. BENEFICIAL OWNER IN THE CONTEXT OF FATF ACTIVITIES.....	630
Yarema V.V. LEGAL SUPPORT FOR THE FORMATION OF VALUABLE NEEDS OF SERVICEMEN OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE.....	634

УДК [340.15:347.97/.99] (477.83/.86)»1855/1918»
DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.5>

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ КРАЙОВИМИ СУДАМИ У ГАЛИЧИНІ В СФЕРІ СУДОЧИНСТВА (1855-1918 рр.)

Ковальчук І.В.,
*доктор філософії у галузі права,
старший викладач кафедри суспільно-політичних наук
Вінницького національного технічного університету.
ORCID: 0009-0007-7467-5317
e-mail: ivankovalchuk@vntu.edu.ua*

Ковальчук І.В. Особливості здійснення контролю крайовими судами у Галичині в сфері судочинства (1855-1918 рр.).

У статті проаналізовано особливості здійснення контролю крайовими судами у Галичині в сфері судочинства (1855–1918). Зазначено, що унаслідок реформування австрійського судочинства у середині XIX ст. було створено триступеневу судову систему: повітові, окружні (крайові), вищі крайові суди. Особлива увага зосереджена на характеристичні історичного досвіду здійснення контролю крайовими судами у Галичині в сфері судочинства. в досліджуваний період. Зазначено, що на крайові суди у Галичині покладалася функція контролю, а фактично внутрішнього контролю над діяльністю самого суду і установ, які діяли при ньому – Адвокатська палата, Нотаріальна палата. Важливим елементом контролю був нагляд над станом утримання в'язнів в окрузі відповідальності суду. У випадку Східної Галичини – це львівські і одна станіславівська в'язниці. Контролююча функція була безпосередньо пов'язана з дисциплінарною діяльністю крайових судів. Ще однією важливою складовою діяльності крайових судів виступала роль апеляційних інстанцій для судів першої інстанції у цивільних справах (для кримінальних таким органом був Вищий крайовий суд). Дослідження правових засад організації та діяльності крайових судів у Галичині (1850–1918 рр.) засвідчують наявність певного позитивного досвіду, який можна використати у реформуванні чинного законодавства України про судочинство. Досвід функціонування крайових судів у Галичині в складі Австро-Угорщини переконує в необхідності своєчасно реагувати на суспільні виклики і приводити судоустрій у відповідність з потребами. У результаті політико-правових змін середини XIX – другої половини XIX ст. громадянам Австро-Угорщини гарантували конституційне право на судовий захист. У своїй діяльності судді крайових судів у Галичині керувалися законом і намагалися вирішувати спори на основі чинного австрійського законодавства. Будь-які зловживання службовим становищем каралися, про що свідчать опрацьовані архівні матеріали.

Зазначено, що на основі історичного досвіду діяльності крайових судів у Галичині (1850–1918 рр.), у сучасних умовах в Україні важливим є: розробити новий порядок кадрового відбору суддів на конкурсній основі, який забезпечить кваліфікаційне оцінювання суддів за однаковими прозорими критеріями та передбачити регулярну оцінку професійної діяльності суддів, закріплення у законодавстві принципу підвищення професійного рівня суддів як основного критерію для просування судді у професійній кар'єрі; запровадити механізми досягнення єдності судової практики шляхом використання дослідницько-аналітичних можливостей вищих спеціалізованих судів, посилення ролі Верховного Суду України, забезпечення їхньої тісної співпраці з науковими установами (Національною академією правових наук України, провідними вищими юридичними навчальними закладами); розробити механізми контролю за доброчесністю, зокрема, надання суддями та членами родини суддів розширених декларацій про майновий стан, доходи та видатки, запровадження пропорційних санкцій за неподання або подання неповної чи недостовірної декларації, у тому числі через ефективну систему заходів щодо судді, якого підозрюють у корупційних діях, чітке нормативне регулювання інституту функціонального імунітету судді; удосконалити порядок розподілу справ між судами, за яким незначні цивільні та кримінальні справи необхідно передати на розгляд і вирішення створеного у майбутньому мирового суду на рівні першої інстанції, що значно зменшило б навантаження на новостворені

окружні суди, а тяжкі кримінальні справи передати в окружні суди для розгляду з участю присяжних засідателів, де професійний суддя буде здійснювати нагляд за судовим процесом, дотриманням сторонами процесу порядку і призначення покарання, що усунуть корупційну складову в судах; для апеляційних та касаційних інстанцій встановити чітке розмежування щодо розгляду справ у апеляційних та касаційних інстанціях; законодавчо встановити наступне: якщо ціна позову цивільної справи до 50-ти прожиткових мінімумів, встановлених державою на даний момент, тоді рішення суду першої інстанції має бути остаточним і оскарженню в апеляційному суді не підлягатиме; якщо ціна позову становитиме від 50-ти до 100 прожиткових мінімумів, встановлених державою на даний момент, тоді цивільну справу можна оскаржити в апеляційній інстанції та її рішення мають бути остаточним (це значно розвантажить роботу апеляційної і касаційної інстанцій). з метою запобігання зловживанню необхідно конкретизувати і дотримуватися розумного строку розгляду справи в апеляційних судах України та забезпечити рівні права учасників судового розгляду на апеляційне (як і касаційне) оскарження на основі загально-дозвільного методу правового регулювання.

Ключові слова: судова система, судові органи, крайовий суд, Галичина, Австро-Угорщина.

Kovalchuk I.V. Features of exercise of control by regional courts in Halichina in the field of judiciary (1855-1918).

The article analyzes the peculiarities of control by regional courts in Galicia in the field of judicial proceedings (1855–1918). It is noted that as a result of the reform of the Austrian judiciary in the middle of the 19th century, a three-level judicial system was created: district, district (regional), higher regional courts. Special attention is focused on the characteristics of the historical experience of control by regional courts in Galicia in the field of judicial proceedings, in the studied period. It is noted that regional courts in Galicia were entrusted with the function of control, and in fact internal control, over the activities of the court itself and the institutions that operated under it – the Chamber of Advocates, the Chamber of Notaries. An important element of control was supervision over the state of detention of prisoners in the district of responsibility of the court. In the case of Eastern Galicia, these are Lviv and one Stanislaviv prison. The controlling function was directly related to the disciplinary activity of regional courts. Another important component of the activity of regional courts was the role of appellate bodies for courts of first instance in civil cases (for criminal cases, such a body was the Higher Regional Court). The study of the legal foundations of the organization and activity of regional courts in Galicia (1850–1918) proves the presence of certain positive experience that can be used in reforming the current legislation of Ukraine on the judiciary. The experience of regional courts in Galicia as part of Austria-Hungary convinces us of the need to respond to social challenges in a timely manner and bring the judiciary into line with needs. As a result of political and legal changes in the middle of the 19th and the second half of the 19th century, citizens of Austria-Hungary were guaranteed the constitutional right to judicial protection. In their activities, judges of regional courts in Galicia were guided by the law and tried to resolve disputes on the basis of current Austrian legislation. Any abuse of the official position was punished, as evidenced by the processed archival materials.

It is noted that, based on the historical experience of regional courts in Galicia (1850–1918), in modern conditions in Ukraine it is important to: develop a new procedure for the selection of judges on a competitive basis, which will ensure the qualification evaluation of judges according to the same transparent criteria and provide for regular evaluation of the professional activity of judges, enshrining in the legislation the principle of raising the professional level of judges as the main criterion for the promotion of a judge in a professional career; introduce mechanisms for achieving the unity of judicial practice by using the research and analytical capabilities of higher specialized courts, strengthening the role of the Supreme Court of Ukraine, ensuring their close cooperation with academic institutions (the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, leading higher legal educational institutions); to develop integrity control mechanisms, in particular, the provision by judges and family members of judges of extended declarations of property status, income and expenses, the introduction of proportional sanctions for failure to submit or submission of an incomplete or unreliable declaration, including through an effective system of measures against a judge who is suspected of corruption actions, clear normative regulation of the institute of functional immunity of a judge; to improve the procedure for the distribution of cases between courts, according to which minor civil and criminal cases must be transferred for consideration and resolution to the future magistrate's court at the first instance level, which would significantly reduce the burden on the newly created district courts, and serious criminal cases should be transferred to district courts for consideration with the participation of jurors, where a professional judge will supervise the judicial process, compliance by the parties to the process and the

imposition of punishment, which will eliminate the corruption component in the courts; for appellate and cassation institutions to establish a clear distinction regarding the consideration of cases in appellate and cassation institutions; legislate the following: if the price of a civil lawsuit is up to 50 subsistence minimums established by the state at the moment, then the decision of the court of first instance must be final and will not be subject to appeal in the appellate court; if the price of the claim will be from 50 to 100 subsistence minimums established by the state at the moment, then the civil case can be appealed in the appellate instance and its decision must be final (this will significantly relieve the work of the appellate and cassation instances). in order to prevent abuse, it is necessary to specify and adhere to a reasonable term of consideration of the case in the appellate courts of Ukraine and to ensure the equal rights of the participants in the court proceedings for an appeal (as well as a cassation) appeal based on the general permissive method of legal regulation.

Key words: judicial system, judicial bodies, regional court, Galicia, Austria-Hungary.

Постановка проблеми. У сучасних умовах входження України в європейський простір актуальною проблемою є вивчення і використання національного і зарубіжного досвіду здійснення судової влади. Особливу увагу привертає історико-правовий аналіз контролю крайовими судами у Галичині в сфері судочинства (1855–1918 рр.). Вивчення і врахування такого досвіду матиме значний позитивний вплив на демократичний та правовий розвиток сучасної Української держави, сприятиме покращенню діяльності її судових органів та ефективному виконанню ними своїх функцій. З огляду на це, питання аналізу історичного досвіду організації контролю крайовими судами у Галичині в сфері судочинства (1855–1918 рр.) набувають особливої актуальності.

Мета статті – з’ясувати особливості здійснення контролю крайовими судами у Галичині в сфері судочинства (1855–1918 рр.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У історико-правовій літературі деякі питання характеристики особливостей здійснення контролю крайовими судами у Галичині в сфері судочинства (1855–1918 рр.) фрагментарно висвітлювали українські науковці, зокрема, І. Бойко, В. Гончаренко, О. Кондратюк, В. Кульчицький, І. Настасяк, М. Никифорак, В. Нор, П. Стебельський, Б. Тищик, П. Едер та інші, а також зарубіжні вчені, зокрема, А. Амшль, Ю. Глязер, А. Гус-Глунок, Г. Келлер, Т. Котлінський, В. Лібшер, А. Льофлер, Ф. Пешорн, С. Плаза, Е. Суесс, Е. Ульманн та деякі інші.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, у результаті першого поділу Речі Посполитої, здійсненого у Петербурзі у 1772 р. Австрійською, Пруською і Російською імперіями, до складу монархії Габсбургів увійшли етнічні польські й українські землі, на території яких було створено окрему провінцію – Королівство Галичини і Володимирії (*Königreich Galizien und Lodomerien*) з великим князівством Краківським та князівствами Освенцімським і Загорським. Коронну землю, столицею якої став Львів, спочатку поділили на шість циркулів (округів) і 59 дистриктів (районів, повітів). Згідно з даними конскрипційного (військового) перепису приєднаних земель, чисельність населення у Галичині становила 2 млн. 628 тис. осіб [1, с. 40–42].

11 вересня 1772 р. імператриця Марія Терезія видала декрет “*Occupantur Regna Galliciae et Lodomeriae*”, згідно з яким землі колишнього Галицького князівства проголошувалися невід’ємною частиною Австрії – як “поверненої землі з відновленими правами” [2, с. 2]. Зважаючи на той факт, що Галичина у Середньовіччі упродовж короткого часу перебувала в складі Угорщини, а її королі титулували себе *rex Galliciae et Lodomeriae*, Марія Терезія теж прийняла титул Королеви Галичини і Володимирії. Перші ж управлінські кроки віденського двору на приєднаних територіях були обережними і поміркованими, зокрема, це стосується і судової системи.

У середині ХІХ ст. Австрійської імперії відбулися зміни у системі судоустрою і судочинства, які були зумовлені революційними подіями «Весни народів» 1848-1849 рр. та інтенсивним соціально-економічним розвитком у країні. Однією з важливих причин створення нової австрійської системи судів із визначенням їхньої підсудності була необхідність скасування старої «середньовічної» доміняльної системи судів та відмова від станового підходу у здійсненні судочинства. Чотирнадцятого червня 1849 р. був опублікований імператорський патент про перебудову австрійської судової системи та запроваджено нові засади судочинства. У австрійській конституції 1849 р. проголошено однакову підсудність для усіх громадян Австрійської імперії (§ 105). Ці перетворення безпосередньо поширювалися і на Галичину.

У грудні 1851 р. було видано імператорський патент (т. зв. «грудневий патент»), який впроваджував триступеневу організацію судівництва. У судах першої інстанції цивільні та кримінальні справи розглядали і вирішували одноособові повітові й колегіальні крайові (окружні) суди. У другій інстан-

ції судочинство здійснювали колегіальні Вищі крайові суди. Найвищою судовою інстанцією для всієї держави став Верховний судовий і касаційний трибунал у Відні, який був третьою і останньою судовою інстанцією. Попри задекларований у австрійській конституції 1849 р. принцип розмежування виконавчої та судової влади, функції повітових судів покладалися на повітові адміністрації. У Галичині було створено 218 судових повітів.

Відповідно до нового австрійського судового устрою, суди поділялися на вищі крайові суди, крайові, окружні (виступали як суди першої інстанції в окремих цивільних і складних кримінальних справах) та повітові. Відразу зауважимо, що до 1853 р. термін «крайові» вживався і щодо «окружних» судів Австрійської імперії, проте їхня підсудність у цивільних справах залишалася такою ж, як і раніше, зміни стосувалися лише кримінального судочинства. Відносно повітових судів, які запрацювали після перетворення Австрії на Австро-Угорську дуалістичну монархію, окружні суди виступали судами другої інстанції, а крайовий суд водночас був другою інстанцією для окружних і третьою (останньою) для повітових судів у цивільних справах. У Галичині функціонувало два Вищих крайових суди – у Львові (Східна Галичина) та Кракові (Західна Галичина). Власне, від місця розташування Вищих крайових судів і формувалися два судових округи у Галичині: львівський та краківський.

Правовою основою функціонування австрійської судової системи із середини XIX ст. стали імператорські патенти від 1 вересня 1852 р. та 22 травня 1853 р., а також розпорядження Міністерства юстиції й Міністерства внутрішніх справ від 16 січня 1853 р., 24 квітня 1854 р. та 9 червня 1855 р. Реорганізація судової системи імперії спершу відбулася у Верхній та Нижній Австрії, Чехії, Штирії, Каринтії, Крайні, Гориці і Градиску, Істрії, Трієсті, Ворарльберзі, Моравії і Сілезії; у Галичині і Буковині зміни в судоустрої відбулися щойно у 1855 р., на основі розпоряджень Міністерства юстиції від 29 червня 1855 р. і Міністерства внутрішніх справ від 4 липня 1855 р. [3, с. 71]. На нашу думку, основна причина такої затримки полягала в укорінених судових традиціях, неподоланих від часу входження Галичини до складу монархії Габсбургів та нестачі матеріальних ресурсів. Це, зокрема, проявлялося у тривалому функціонуванні домінальних судів на місцях, коли представники адміністрації чинили суд.

Після Весни Народів 1848 р. заходи австрійської влади щодо реформування судівництва не завжди були послідовними, адже, наприклад, реорганізація судового устрою 1852 р. спрямовувалася на часткову відмову від ліберальних принципів і повернення до старої системи судоустрою [3, с. 71]. Варто відзначити, що практичне формування нової судової системи затягнулося у часі і минув не один рік, щоби вибудувати ефективну судову систему [4, с. 346]. Так, до 1855 р. функціонували Цісарсько-королівський Апеляційний й кримінальний верховний суд у Львові (*K.k. Appellations- und Criminal-Obergericht in Lemberg*), земельні суди у Львові, Тарнові, Станіславові, Чернівцях; кримінальні суди (*Landgericht*) у Львові, Віснічі, Самборі, Станіславові, Ряшеві, Чернівцях. Упродовж 1850–1853 рр. були засновані т. зв. повітові міські делегатські суди, які розглядали цивільні справи другого рядного значення. Таких судів створено 218, однак з часом їхня кількість значно скоротилася. Ці суди не мали власного штату й обслуговувалися суддями інших судів та на їхній базі [5, с. 177]. Законом від 1853 р. повітові суди було об'єднано з місцевими виконавчими органами влади і передбачено посаду окремого судового урядника. Досить часто такими урядниками ставали колишні юстиціарії [6, с. 274].

Отже, згідно нового судового устрою Австрійської імперії 1855 р., суди поділялися на вищі крайові, крайові/окружні та повітові. У Галичині функціонувало два Вищих крайових суди (*K.k. Ober-Landesgericht*) – у Львові (Східна Галичина) та Кракові (Західна Галичина). Власне, навколо місця розташування Вищих крайових судів і творилися два апеляційних судових округи у Галичині: львівський та краківський.

Цісарсько-королівські крайові суди (*kaiserlich-koniglich Landesgericht*) у Галичині відповідно до міністерського розпорядження запрацювали з 29 вересня 1855 р. До категорії крайових судів належали *Landesgericht / Sąd krajowy* і *Kreisgericht t/ Sąd obwodowy*, котрих об'єднував фактор колегіальності і майже тотожної предметної компетенції. Хронологічно першими були створені крайові суди у Львові та Станіславові. Юрисдикція Крайового суду у Львові поширювалася на львівський, перемишльський, самбірський, золочівський, бережанський та жовківський судові округи, а Крайового суду у Станіславові – на станіславівський, стрийський, коломийський, тернопільський та чортківський округи. Проте вже у 1856 р. для Східної Галичини, де переважало українське населення, крім *Landesgericht* у Львові і *Kreisgericht* у Станіславові, почали діяти крайові суди у Перемишлі, Самборі, Тернополі, Золочеві. Ці суди виступали як суди першої інстанції в окремих цивільних і складних кримінальних справах [7, с. 177]. Підсудність у цивільних справах крайових судів залишалася такою ж, як і до 1855 р., зміни стосувалися лише кримінального судочинства.

Основними законодавчими документами, що регламентували діяльність і визначали підсудність крайових судів у Галичині в складі Австрії та Австро-Угорщини виступали: Закон від 26 листопада 1852 р., Закон про суддівську владу від 20 грудня 1867 р., Закон про дисциплінарну відповідальність судових працівників від 21 травня 1868 р., Закон про здійснення судочинства і повноваження звичайних судів у цивільних справах від 1 серпня 1895 р. (“юрисдикційна норма”), Закон про організацію судів від 27 листопада 1896 р., розпорядження австрійського міністра юстиції від 5 травня 1897 р., імператорське розпорядження про зміни в цивільному процесі від 1 червня 1914 р. (а також численні міністерські інструкції).

Крайові суди в Галичині, як суди першої інстанції, розглядали [8, с. 102–106]: *цивільні справи* – подружні спори, опікунські справи, справи про визнання тих чи інших осіб померлими, про погашення боргових документів, про поновлення у правах, про усиновлення і про успадкування згідно заповіту; *кримінальні справи* – справи про порушення державних законів, антиурядову діяльність, організацію нелегальних товариств, вбивства, грабежі, підпали, випадки образи честі й гідності монарха або ж його родини. В останній третині XIX ст. ці справи розглядалися за участі присяжних, котрі визначали чи людина винна, а суддя встановлював ступінь покарання (з початку 1852 р. і до відновлення суду присяжних у 1873 р. судді також виносили рішення про винуватість чи невинуватість) [9, с. 59–60].

На крайові суди у Галичині покладалася низка важливих завдань. Однією з них була функція контролю у сфері судочинства. Загальні контролюючі функції в судовій системі виконували Вищі крайові суди (у Львові і Кракові), проте й на крайові суди покладалася обмежений контроль у сфері судівництва; ці суди видавали розпорядження, інструкції, директиви про права й обов’язки службовців суду та пов’язаних з ними осіб (адвокати, нотаріуси) [10, с. 9]. Функція контролю полягала у контролюванні діяльності складових частин суду і дотичних до нього інституцій. Наприклад, адвокатура і нотаріат тривалий час розглядалися в австрійському праві як автономні, але все таки частини єдиного суду [11, с. 47–49].

Нотаріат в імперії Габсбургів був запроваджений згідно з імператорським патентом від 29 вересня 1850 р. і трактувався “невід’ємним елементом судового порядку”. Через чотири роки було врегульовано процедуру складання іспитів кандидатів у нотаріуси, котрі повинні були ще й практикуватися при судах. Крайовий суд давав оцінку кандидатові на посаду нотаріуса і надсилав своє обґрунтування до Міністерства юстиції, після чого вже відбувалося формальне затвердження на посаді. Присягу ж він складав перед Вищим крайовим судом у Львові.

У 1855 р. видано новий нотаріальний порядок (в Галичині чинний з 1859 р.), згідно з яким нотаріуси могли засвідчувати спадкування, випадки смерті, давати оцінки у спірних справах про майно. У 1871 р. було впроваджене нове нотаріальне положення, яким передбачалося засвідчення угод. Нотаріуси могли посвідчувати шлюбні договори, договори купівлі-продажу, обміну, ренти, позики, торгові зобов’язання тощо.

У дисциплінарному відношенні нотаріуси підпорядковувалися нотаріальній палаті при крайових судах, судовим органам I та II інстанцій, а вищий нагляд за їх діяльністю здійснював Міністр юстиції [12, с. 112–113]. У випадку порушення нотаріусами законодавства і вчинення дій, які суперечили їхній честі й гідності звання (посвідчення недостовірних документів), їх притягали до судової відповідальності. Прикладом може слугувати багаторічний розгляд справи нотаріуса Альфреда Орського у Львові, якого підозрювали у порушенні чинного законодавства [13, с. 91].

Нотаріусу, який вчинив правопорушення, крайовий суд мав право оголосити зауваження, догану або накладити на нього грошове стягнення. Погашення цих дисциплінарних стягнень відбувалося лише після трьох років бездоганної з юридичної точки зору роботи. Якщо ж проступок нотаріуса був достатньо серйозним, то суд II інстанції – в нашому випадку Крайовий суд – порушував проти нього дисциплінарне провадження [14, с. 1–208]. У разі визнання його провини, нотаріусу загрожувало дисциплінарне стягнення, а саме письмова догана, штраф у розмірі до 500 корон, призупинення повноважень на термін до одного року. Інколи суд мав право одночасно і оштрафувати, і відсторонити нотаріуса від роботи [15, с. 31–33].

Нотаріальні палати, станом на 1886 р. існували при більших крайових (окружних) судах Галичини, як наприклад, у Львові чи Перемишлі. У менших судах (Самбір, Станіславів, Коломия, Тернопіль, Золочів, Бережани) вони просто значилися як “нотаріуси цілого округу при суді” [16, с. 91]. Їхня кількість була різною і коливалася в межах кільканадцяти осіб.

Подібним чином крайові суди здійснювали контролюючу діяльність над діяльністю адвокатів, покликаних надавати кваліфіковану юридичну допомогу й захищати права потребуючих осіб в судах.

У 1862 р. була заснована львівська Палата адвокатів. Починаючи з 1870-х років кількість адвокатів у Галичині помітно зростає: у 1868 р. у львівському окрузі їх було 112, 1870 р. – 154, а 1874 р. – 168 і т. д. [17, с. 68]. Відповідно виникла необхідність контролювати доброчесність роботи адвокатів.

У крайових судах інтереси сторін під час апеляції були покликані захищати адвокати. Підготував адвоката до захисту інтересів свого клієнта передбачало обов'язкове вивчення матеріалів справи, збір і підготовку необхідних доказів, знання законодавства, спілкування із підзахисним, вироблення тактики захисту під час засідання. Під час дебатів адвокат мав право ставити навідні питання і просити уточнень, якщо та чи інша вимога або ж доказ були не зрозумілі. Лінія захисту мала відповідати процесуальним принципам: впливати з аналізу матеріального і процесуального законодавства; підтверджуватися матеріалами справи й здобутими доказами; спрямовуватися на захист прав та інтересів підзахисного [18].

У компетенції крайових судів у Галичині перебував контроль над ситуацією у в'язницях підзвітного округу, хоч загальний контроль і здійснював Вищий крайовий суд у Львові. Уповноважені особи суду періодично перевіряли і складали відповідні акти перевірки [19, с. 205]. Такі уповноважені обов'язково існували при кожному крайовому/окружному суді. Кількість тюремних наглядачів коливалася залежно від округу. При Крайовому суді у Львові, як правило, працювало 24 особи, не рахуючи їхніх помічників і ката.

Крайові суди інколи розглядали питання, пов'язані із врегулюванням питань про відпустки судових працівників. Зауважимо, що право про відпустки у XIX ст. тільки набувало своєї ваги, хоч вже тоді відпустка розглядалася як відпочинок, обчислений у календарних днях і наданий працівникам із збереженням місця праці і заробітної плати. Однак траплялися на практиці випадки, коли доводилося у судовому порядку врегулювати ситуацію із не призначенням відпустки суддям, або призначенням її формально. Це впливало із значного завантаження судів. Прикладом може бути справа про надання відпусток судді Карлу Ваняку, яку розглядали дуже довго – упродовж 1857–1872 років [20, с. 1–26].

При Крайовому суді у Львові функціонувала Дисциплінарна рада, яка розглядала порушення законодавства з боку суддів, нотаріусів та адвокатів округу. Станом на 1896 р. вона складалася із кільконадцяти осіб (суддів і прокурорів округу). До її компетенції належав розгляд дисциплінарних справ, унаслідок чого причетних до порушення закону притягали до дисциплінарної відповідальності. Таких порушень могло траплятися чимало: одні виражалися у діях, інші в службовій бездіяльності, вчинені умисно чи з необережності. Крайові суди таким чином виступали дисциплінарними судами для суддів, судових службовців, возних, адвокатів, нотаріусів і тюремних охоронців свого округу. Справи ж суддів крайових (окружних) судів натомість розглядав Вищий крайовий суд у Львові.

Дисциплінарна рада при Крайовому суді у Львові займалася справами про обвинувачення суддів, нотаріусів, судових і тюремних службовців у зловживаннях владою, службовим становищем, порушенні порядку судочинства і нехтуванням судовою дисципліною, невірному винесенні рішень. Зауважимо, що згідно з австрійським законодавством зловживання службовим становищем належало до важких злочинів [21, с. 55–60]. З-поміж обвинувачень суддів повітових судів львівського округу, найбільше справ стосувалося недобросовісного відношення до своїх обов'язків, невихід на роботу у робочий час, порушення субординації і службової дисципліни, фальсифікації документів (найчастіше це відносилось до нотаріусів округу), грубого поведінні, п'янстві, аморальній поведінці, хабарництва, незабезпеченні належного контролю за в'язницями (більше того, використання праці ув'язнених на свою користь). Цікавими також видаються справи про стягнення із суддів тих чи інших грошових заборгованостей [22, с. 103].

Теоретично крайові суди мали б наглядати за дотриманням мовних прав громадян під час розгляду справ, але ігнорували цю функцію, від чого найбільше порушувалися права українців Галичини. Мова процесу повинна була бути зрозумілою для його учасників: всі заяви, пояснення, зізнання, складені невідомою якійсь зі сторін мовою, необхідно було перекласти на мову зрозумілу сторонам (якщо вони не розуміють державної мови, в нашому випадку – німецької). Мовні права національних меншин в Австрії та Австро-Угорщині під час судового процесу гарантувала Стаття 19 Закону про судочинство 1867 р. Однак з використанням української мови у судах Галичини виникали серйозні проблеми, про які у своїх спогадах описував суддя Степан Шухевич: “Незвичайно важною ділянкою в нашому житті була справа нашої мови в судах. Після приписів засадничого закону всі крайові мови були рівно управлені. До крайових мов у Східній Галичині належали українська, німецька і польська мова, і всі три мови мали мати рівні права. Найліпшим доказом цього є такий

факт: всі друки (формуляри) для всіх судів Австрії друкувалися у в'язничній друкарні в Штапи. Цілком природно, нарівні з іншими мовами друковано там також друки на протоколи розправ, протоколи нарад суду, вироку, постанови, візування, повідомлення і т. і. в чисто українській мові і фонетично правильно. На жаль, число замовлених друків йшло від пана д-ра Тхоржницького [23, с. 1–22], і воно стало для нас маліло, а з часом цілком зникало. Німецька мова не входила тут в гру, бо німців було мало і вони залюбки послуговувалися польською мовою. Тут йшла боротьба тільки за українську мову” [24, с. 200].

Отже, на крайові суди у Галичині покладалася функція контролю, а фактично внутрішнього контролю над діяльністю самого суду і установ, які діяли при ньому – Адвокатська палата, Нотаріальна палата. Важливим елементом контролю був нагляд над станом утримання в'язнів в окрузі відповідальності суду. У випадку Східної Галичини – це львівські і одна станіславівська в'язниці. Контролююча функція була безпосередньо пов'язана з дисциплінарною діяльністю крайових судів. Ще однієї важливою складовою діяльності крайових судів виступала роль апеляційних інстанцій для судів першої інстанції у цивільних справах (для кримінальних таким органом був Вищий крайовий суд). Дослідження правових засад організації та діяльності крайових судів у Галичині (1850–1918 рр.) засвідчують наявність певного позитивного досвіду, який можна використати у реформуванні чинного законодавства України про судочинство. Досвід функціонування крайових судів у Галичині в складі Австро-Угорщини переконує в необхідності своєчасно реагувати на суспільні виклики і приводити судоустрій у відповідність з потребами. У результаті політико-правових змін середини ХІХ – другої половини ХІХ ст. громадянам Австро-Угорщини гарантували конституційне право на судовий захист. У своїй діяльності судді крайових судів у Галичині керувалися законом і намагалися вирішувати спори на основі чинного австрійського законодавства. Будь-які зловживання службовим становищем каралися, про що свідчать опрацьовані архівні матеріали.

Враховуючи історичний досвід діяльності крайових судів у Галичині (1850–1918 рр.), з метою удосконалення і підвищення ефективності українського судочинства, можна запропонувати такі рекомендації: розробити новий порядок кадрового відбору суддів на конкурсній основі, який забезпечить кваліфікаційне оцінювання суддів за однаковими прозорими критеріями та передбачити регулярну оцінку професійної діяльності суддів, закріплення у законодавстві принципу підвищення професійного рівня суддів як основного критерію для просування судді у професійній кар'єрі; запровадити механізми досягнення єдності судової практики шляхом використання дослідницько-аналітичних можливостей вищих спеціалізованих судів, посилення ролі Верховного Суду України, забезпечення їхньої тісної співпраці з науковими установами (Національною академією правових наук України, провідними вищими юридичними навчальними закладами); розробити механізми контролю за доброчесністю, зокрема, надання суддями та членами родини суддів розширених декларацій про майновий стан, доходи та видатки, упровадження пропорційних санкцій за неподання або подання неповної чи недостовірної декларації, у тому числі через ефективну систему заходів щодо судді, якого підозрюють у корупційних діях, чітке нормативне регулювання інституту функціонального імунітету судді; удосконалити порядок розподілу справ між судами, за яким незначні цивільні та кримінальні справи необхідно передати на розгляд і вирішення створеного у майбутньому мирового суду на рівні першої інстанції, що значно зменшило б навантаження на новостворені окружні суди, а тяжкі кримінальні справи передати в окружні суди для розгляду з участю присяжних засідателів, де професійний суддя буде здійснювати нагляд за судовим процесом, дотриманням сторонами процесу порядку і призначення покарання, що знімить корупційну складову в судах; для апеляційних та касаційних інстанцій встановити чітке розмежування щодо розгляду справ у апеляційних та касаційних інстанціях; законодавчо встановити наступне: якщо ціна позову цивільної справи до 50-ти прожиткових мінімумів, встановлених державою на даний момент, тоді рішення суду першої інстанції має бути остаточним і оскарженню в апеляційному суді не підлягатиме; якщо ціна позову становитиме від 50-ти до 100 прожиткових мінімумів, встановлених державою на даний момент, тоді цивільну справу можна оскаржити в апеляційній інстанції та її рішення мають бути остаточним (це значно розвантажить роботу апеляційної і касаційної інстанцій). з метою запобігання зловживанню необхідно конкретизувати і дотримуватися розумного строку розгляду справив апеляційних судах України та забезпечити рівні права учасників судового розгляду на апеляційне (як і касаційне) оскарження на основі загально-дозвільного методу правового регулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бойко І.Й. Галичина у державно-правовій системі Австрії та Австро-Угорщини (1772–1918): навчальний посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка 2017. С. 40–42.
2. Occupantur Regna Galliciae et Lodomeriae, 11 septembris 1772 // Continuatio edictorum et mandatorum universalium a die 1 Januari ad ultimam Decembris anno 1772 promulgata. Leopoli: Typis Viduae Josephae Piller, 1773. S. 2.
3. *Tomczyk R.* Proces karny w monarchii Habsburskiej od drugiej połowy XVIII wieku do 1918 roku... S. 71.
4. *Терлюк І.* Історія держави і права України (Доновітній час): Навчальний посібник. Київ: Атіка, 2006. С. 346.
5. *Plaza S.* Historia prawa w Polsce. Część II. Polska pod zaborami. Kraków: W-wo “Księgarnia Akademicka”, 1993. S. 177.
6. Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку / За редакцією І.Б. Усенка. Київ: Наукова думка, 2014. С. 274.
7. *Plaza S.* Historia prawa w Polsce. Część II. Polska pod zaborami... S. 177.
8. Handbuch des Lemberger Statthaltereigebietes in Galizien für das Jahr 1856... S. 102–106.
9. *Едер П.* Організація та діяльність Вищого крайового суду у Львові (1855-1918 рр.) : Павло Едер. Львів : ЛА «Піраміда», 2016. С. 59-60.
10. ЦДІА України у м. Львові, ф. 146, оп. 7, спр. 4042 (Лист Міністерства внутрішніх справ про запровадження судів присяжних відповідно до вимог нового кримінально-процесуального кодексу, 1872 р.), арк. 9.
11. ЦДІА України у м. Львові, ф. 151, оп. 1а, спр. 4 (Розпорядження, інструкції, директиви про права та обов'язки службовців судів, 1863), арк. 47–49.
12. *Ясіньська Л.* Нотаріат в Галичині за австрійським Положенням 1871 р. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2003. Випуск 38. С. 112–113.
13. Долинська М. Нотаріат і нотаріальне законодавство на західноукраїнських землях за часів Австро-Угорщини (на прикладі Австрійського Нотаріального порядку від 25 липня 1871 р.). Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2014. №3. С. 91.
14. ЦДІА України у м. Львові, ф. 152, оп. 1а, спр. 7 (Справа про службову діяльність нотаріуса Орського Альфреда, 1874–1907), арк. 1–208.
15. ЦДІА України у м. Львові, ф. 152, оп. 1а, спр. 215 (Протоколи засідань дисциплінарної комісії про розгляд справ службовців суду, звинувачених в порушенні службового закону, 1898), арк. 31–33.
16. Долинська М. Нотаріат і нотаріальне законодавство на західноукраїнських землях за часів Австро-Угорщини (на прикладі Австрійського Нотаріального порядку від 25 липня 1871 р.). Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2014. № 3. С. 91.
17. *Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1886.* Lwów: Z drukarni Władysława Łozińskiego, 1886. S. 68.
18. Гловацький І. Заснування та правовий статус адвокатських палат у Галичині в другій половині XIX ст. URL: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyku/nvsvy/02_2008/08giypps.pdf [8.04.2019].
19. Гловацький І. Українські адвокати у політичних судових процесах у Східній Галичині (1921–1939). Львів: Тріада Плюс, 2003. С. 205.
20. ЦДІА України у м. Львові, ф. 151, оп. 1а, спр. 2 (Акти обстеження в'язниць при Крайовому суді, 1861), арк. 25–27; там само, спр 31 (Акти обстеження в'язниць при Крайовому суді, 1895), арк 1–26.
21. ЦДІА України у м. Львові, ф. 152, оп. 1а, спр. 1 (Справа про надання відпусток судовому раднику Ваняку Карлу, 1857–1872), арк. 55–60.
22. Шуп'яна М. Суб'єкт злочину та проступку за Австрійським Кримінальним кодексом 1852 року. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. 2012. Вип. 20. Частина 1. Том 4. С. 103.
23. ЦДІА України у м. Львові, ф. 152, оп. 1а, спр. 36 (Рішення про стягнення заборгованості з службовців суду, 1897), арк. 1–22.
24. Шухевич С. Мое життя. Спогади. Лондон: Видання української видавничої спілки, 1991. С. 200.

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія ПРАВО

Випуск 80

Частина 1

Коректура • авторська
Комп'ютерна верстка • Світлана Головченко
Дизайн обкладинки • Катерина Шанта

Підписано до друку 27.12.2023. Папір офсет. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman. Умов.друк.арк. 18,36. Формат 60x84/8.

Тираж 100 прим.
Видавець і виготовлювач ФОП «Ященко»